

Objaśnienia do formularza Z-06

Dział 1. Zatrudnienie i wynagrodzenia

Rubryka 1.

Wykazuje się przeciętną liczbę zatrudnionych, po przeliczeniu osób niepełnozatrudnionych na pełne etaty, (z jednym znakiem po przecinku), tj.:

- osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru lub mianowania, w tym również:
 - osoby zatrudnione przy pracach interwencyjnych i robotach publicznych, finansowanych z Funduszu Pracy,
 - osoby młodociane pracujące na podstawie umowy o pracę, a nie w celu przygotowania zawodowego,
 - osoby przebywające za granicą na podstawie delegacji służbowej;
- osoby pracujące w zakładach pracy w formie zorganizowanych grup roboczych, tj. uczestników OHP (z wyjątkiem odbywających naukę zawodu), skazanych.

Do zatrudnionych zalicza się także osoby pracujące w górnictwie w okresie początkowych 28 dni pracy. W zatrudnieniu należy uwzględnić cudzoziemców wykonujących pracę w Polsce zgodnie z przepisami zawartymi w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2013 r. poz. 674, z późn. zm.).

Przeciętne zatrudnienie należy obliczać jako sumę przeciętnego zatrudnienia w poszczególnych miesiącach podzieloną przez 12 (bez względu na to, czy zakład funkcjonował przez cały rok, czy nie). Metodę obliczania przeciętnego zatrudnienia w miesiącu należy dostosować do sytuacji kadrowej w jednostce. W przypadku dużej płynności kadr lub natężenia zjawiska udzielania urlopów bezpłatnych należy stosować metodę średniej arytmetycznej ze stanów dziennych w miesiącu. Osób przebywających na urloпах bezpłatnych, wychowawczych oraz osób otrzymujących zasiłki chorobowe, macierzyńskie, ojcowskie, rodzicielskie i opiekuńcze nie należy liczyć do stanów dziennych w czasie trwania tych nieobecności z wyjątkiem osób, które łączą dodatkowy urlop macierzyński lub urlop rodzicielski z pracą w niepełnym wymiarze u pracodawcy udzielającego tego urlopu. Przy stabilnej sytuacji kadrowej przeciętne zatrudnienie w miesiącu można obliczyć metodą uproszczoną, tj. na podstawie sumy dwóch stanów dziennych (w pierwszym i ostatnim dniu miesiąca) podzielonej przez dwa, lub metodą średniej chronologicznej, obliczanej na podstawie sumy połowy stanu dziennego w pierwszym i ostatnim dniu miesiąca oraz stanu zatrudnienia w 15 dniu miesiąca podzielonej przez dwa. Przy zastosowaniu tych metod w czasie trwania tych nieobecności (w stanach dziennych przyjmowanych do obliczeń) nie należy ujmować osób, które powyżej 14 dni nieprzerwanie w danym miesiącu przebywały na urloпах bezpłatnych, wychowawczych, otrzymywały zasiłki chorobowe, macierzyńskie, rodzicielskie i opiekuńcze z wyjątkiem osób, które łączą dodatkowy urlop macierzyński lub urlop rodzicielski z pracą w niepełnym wymiarze u pracodawcy udzielającego tego urlopu.

Przykłady obliczania przeciętnej liczby zatrudnionych umieszczone są
w „Zasadach Metodycznych Statystyki Rynku Pracy i Wynagrodzeń”

GUS Warszawa 2008 – na stronie: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasadymetodyczne-rocznik-pracy/zasady-metodyczne-statystyki-rynkupracy-i-wynagrodzen,1,1.html>

Przeliczenia osób niepełnozatrudnionych na pełne etaty dokonuje się według liczby godzin pracy ustalonych w umowie o pracę w stosunku do obowiązującej normy.

Rubryka 1 wiersz 1.

Należy podać przeciętne zatrudnienie ogółem bez osób (uczniów) zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, osób wykonujących pracę nakładczą, agentów, osób pracujących na umowę zlecenie lub umowę o dzieło oraz zatrudnionych poza granicami kraju. W dziale tym nie wykazuje się również pracowników obcych tj. niebędących w okresie sprawozdawczym pracownikami jednostki, a otrzymujących wynagrodzenie wynikające z wcześniejszego stosunku pracy z jednostką sprawozdawczą np. byli pracownicy.

Rubryka 2.

Wykorzystując szczegółowy załącznik do objaśnień do sprawozdawczości z zatrudnienia i wynagrodzeń „**Zakres składników wynagrodzeń w gospodarce narodowej obowiązujący od 1 stycznia 2000 r.**” *zaktualizowany w 2003 r. i 2005 r.*), podaje się wynagrodzenia osobowe brutto (za rok 2015 zatrudnionych wykazanych w wierszu 1 rubryce 1) niezależnie od źródeł finansowania wypłat, tj. zarówno ze środków własnych, jak i refundowanych, np. z Funduszu Pracy, Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, łącznie z wypłatami z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowymi wynagrodzeniami rocznymi dla pracowników jednostek sfery budżetowej.

Wiersz 1 rubryka 2.

Należy wykazać również honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników wynikające z umowy o pracę. Uwzględnia się również tę część wynagrodzeń, jaką zatrudnieni otrzymują w walutach obcych, przeliczoną na złote według obowiązującego kursu kupna waluty przez NBP w dniu wypłaty. Do wynagrodzeń wykazanych za dany okres sprawozdawczy **wlicza się** należności za prace wykonane lub zakończone w tym okresie oraz za prace wykonane w ubiegłych okresach, rozliczone do terminu zamykającego dany okres sprawozdawczy.

Za termin zamykający okres sprawozdawczy uważa się obowiązujący termin sporządzenia sprawozdania na formularzu Z-06.

Należności rozliczone po tym terminie wlicza się do wynagrodzeń za następny rok sprawozdawczy. Dane dotyczące wynagrodzeń podaje się w ujęciu brutto, bez potrąceń obligatoryjnych składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe opłacanych przez ubezpieczonych oraz zaliczek z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych.

Wiersz 3 rubryka 2.

Należy wykazać tylko wynagrodzenia wypłacone w złotych, bez uwzględniania wynagrodzeń wypłacanych w walutach obcych pracownikom zatrudnionym poza granicami kraju na rzecz jednostki sprawozdawczej.

Dział 2. Składniki wynagrodzeń brutto

Wiersz 1.

Należy ująć:

- wynagrodzenia wynikające z umowy o pracę (bez wypłat z tytułu udziału w zysku lub nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych pracowników jednostek sfery budżetowej,
- wynagrodzenia osób wykonujących pracę nakładczą,
- wynagrodzenia osób zatrudnionych poza granicami kraju.

Wiersz 2.

Należy podać, wyodrębnione z wiersza 1, wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych zatrudnionych ogółem, które obejmują:

- wynagrodzenia wynikające z podstawowych zasad wynagradzania (stawek godzinowych, miesięcznych, akordowych, prowizyjnych) łącznie z dopłatami, dodatkami i innymi wypłatami z tytułu pracy przewidzianymi w układach zbiorowych pracy lub innych przepisach o wynagrodzeniach.
- zryczałtowane wynagrodzenia za wykonywanie czynności wchodzących w zakres obowiązków objętych umową o pracę w czasie przekraczającym obowiązującą normę czasu pracy.

Do wynagrodzeń za godziny nadliczbowe nie należy zaliczać wynagrodzeń wypłaconych pracownikom na podstawie odrębnej umowy o pracę, tj. dodatkowego zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Wiersz 5.

Należy wykazać wypłaty z tytułu udziału w zysku lub nadwyżce bilansowej w spółdzielniach.

Nie należy wykazywać wypłat dla pracowników z funduszu nagród tworzonego z osobowego funduszu płac - wypłaty te należy ująć w wierszu 1.

Wiersz 7.

Należy wykazać dodatkowe wynagrodzenia roczne wyłącznie dla pracowników jednostek sfery budżetowej.

Dział 3. Czas pracy

W dziale 3 należy podać roczny czas pracy zatrudnionych wykazanych w przeciętnym zatrudnieniu (w dziale 1 wierszu 1 rubr. 1).

Wiersz 1.

Należy podać czas pracy faktycznie przepracowany, tj. sumę godzin przepracowanych w godzinach normalnych i nadliczbowych. Czas przepracowany w godzinach normalnych jest to czas przepracowany w obowiązującym daną grupę pracowników wymiarze czasu pracy.

Wiersz 2.

Czas przepracowany w godzinach nadliczbowych jest to czas przepracowany ponad obowiązujące pracownika normy czasu pracy. Dla potrzeb badania godziny dyżurów zakładowych i godziny pracy w pomocy doraźnej pracowników służby zdrowia oraz godziny ponadwymiarowe nauczycieli należy potraktować jako godziny nadliczbowe. W wierszu tym wykazujemy tylko nadgodziny opłacone z wynagrodzenia osobowego.

Wiersz 3.

Należy wykazać czas nieprzepracowany ogółem dla zatrudnionych wykazanych w przeciętnym zatrudnieniu w dziale 1 wierszu 1 rubryce 1, tj. tę część normatywnego czasu pracy, w ciągu którego zatrudniony był nieobecny w pracy lub nie przystąpił do niej.

Do godzin nieprzepracowanych należy zaliczyć czas nieobecności wynikających z:

- urlopów wypoczynkowych, okolicznościowych, profilaktycznych, urlopów zdrowotnych nauczycieli, a także ze zwolnień z powodów osobistych i rodzinnych, przestojów płatnych, strajków, zwolnień w celach szkoleniowych, zwolnień do prac społecznych, pozostałych zwolnień i nieobecności usprawiedliwionych oraz nieobecności nieusprawiedliwionych;
- zwolnień lekarskich opłaconych przez zakład pracy do 33 dni dla osób w wieku do 49 lat lub do 14 dni – dla osób, które ukończyły 50 lat.

Przy obliczaniu czasu nieprzepracowanego osób przebywających na zasiłkach chorobowych, macierzyńskich, ojcowskich, rodzicielskich i opiekuńczych, urlopach bezpłatnych i wychowawczych należy stosować jednolite zasady z przyjętymi przy wyliczaniu przeciętnego zatrudnienia wykazanego w dziale 1 wierszu 1 rubryce 1.

Do godzin nieprzepracowanych nie zalicza się urlopów rehabilitacyjnych, tj okresu niezbędnego do przywrócenia zdolności do pracy pracownika, który otrzymuje świadczenie rehabilitacyjne. Czas pracy osób, które łączą dodatkowy urlop macierzyński lub rodzicielski z wykonywaniem pracy u pracodawcy udzielającego tego urlopu w wymiarze nie wyższym niż połowa etatu należy wykazać:

- w czasie faktycznie przepracowanym w wymiarze, w jakim pracownik był zatrudniony w tym okresie,
- w czasie nieprzepracowanym łączną liczbę godzin nieprzepracowanych, w odniesieniu do wymiaru w jakim pracownik był zatrudniony w tym okresie.

Okres ferii zimowych i letnich należy traktować jako urlop wypoczynkowy (zgodnie z Kartą Nauczyciela). Przerwy świąteczne i inne dni wolne dla nauczycieli zaliczamy do czasu nieprzepracowanego.

Dla celów sprawozdawczych należy przyjąć, iż tygodniowy pełny wymiar czasu pracy wynosi dla:

- nauczyciela akademickiego – 36 godzin,
- nauczyciela szkoły – tzw. pensum (zgodnie z Kartą Nauczyciela odpowiednia tygodniowa liczba godzin obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych), np. 18 godzin,
- dyrektora i jego zastępców (dla wszystkich typów szkół) – 40 godzin.

Wiersz 4.

Należy wykazać wyłącznie czas nieprzepracowany opłacony przez zakład pracy (m.in. urlopy wypoczynkowe, okolicznościowe, świadczenia chorobowe wypłacane przez pracodawcę).

Przykład wyliczenia czasu pracy faktycznie przepracowanego dla 1 pracownika zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu, np. gdy dzienna norma czasu pracy wynosi 8 godzin (8 h) i jeżeli pracownik przepracował cały rok.

Obliczenie rocznej normy czasu pracy

Tygodniowa norma czasu pracy= 8 h x 5 dni= 40 h

Roczna norma czasu pracy= (40 h x 50,4 tygodnie)= (8 h x 252 dni robocze) = 2016 godzin roboczych.

Obliczenie czasu pracy faktycznie przepracowanego ogółem (wiersz 1)

*Roczna norma czasu pracy **minus** liczba godzin nieprzepracowanych (wiersz 3 dz.3) **plus** liczba godzin nadliczbowych - (wiersz 2 dz.3).*

Dział 4. Pracujący – stan w dniu 31 XII

Wiersz 01.

Należy podać wszystkich pracujących w jednostce, bez względu na to, czy osoby te pracują w innych jednostkach sprawozdawczych (nie należy zaliczać osób pracujących na umowę zlecenia i umowy o dzieło oraz osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego).

Wiersz 02.

Wykazuje się pracujących w dniu 31 XII, dla których jednostka sprawozdawcza jest głównym miejscem pracy, tj.:

- osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy, (tj. umowy o pracę, powołania, wyboru lub mianowania) łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo;
- pracodawców i pracujących na własny rachunek:
 - właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin) jednostek prowadzących działalność gospodarczą (z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce);
 - osoby pracujące na własny rachunek;
- agentów pracujących na podstawie umów agencyjnych i umów na warunkach zlecenia (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
- osoby wykonujące pracę nakładczą;

- członków spółdzielni produkcji rolniczej, tj. członków RSP oraz powstałych na ich bazie spółdzielni o innym profilu produkcyjnym, w odniesieniu do których funkcjonuje prawo spółdzielcze, a także członków spółdzielni kółek rolniczych.

W wierszu 02 nie powinni być ujmowani księża pracujący w szkole czy innej placówce oświatowej, ponieważ liczeni są z innego źródła. Powinni być natomiast ujęci w wierszu 01.

Do pracujących zalicza się osoby wykonujące pracę w Polsce, a także za granicą na rzecz jednostek, w których zostały zatrudnione, niezależnie od czasu trwania tego zatrudnienia (np. przy realizacji usług eksportowych, jako pracownicy polskich przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów centralnych, polskich przedstawicielstw przy ONZ oraz innych misji, a także osoby skierowane za granicę w celach szkoleniowych i badawczych). Do pracujących zalicza się również osoby otrzymujące zasiłki chorobowe, macierzyńskie, ojcowskie, rodzicielskie i opiekuńcze, a także nauczycieli przebywających na urloпах zdrowotnych lub „będących czasowo w stanie nieczynnym” oraz skazanych (więźniów) pracujących na podstawie zbiorowych umów o pracę.

Nie należy natomiast zaliczać do pracujących osób skreślonych czasowo z ewidencji, z którymi nie rozwiązano umowy o pracę, oraz innych, między innymi osób:

- korzystających z urlopów bezpłatnych w wymiarze powyżej 3 miesięcy (nieprzerwanie),
- korzystających z urlopów wychowawczych w wymiarze powyżej 3 miesięcy (nieprzerwanie),
- przebywających na świadczeniach rehabilitacyjnych,
- osób pracujących na umowę zlecenia lub umowę o dzieło,
- osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego,
- pracowników udostępnianych (zatrudnionych) przez agencję pracy tymczasowej,
- pracowników zatrudnionych na kontraktach, których umowa nie ma charakteru umowy o pracę.

Wiersz 03. Pełnozatrudnieni

Są to osoby, które pracują w pełnym wymiarze godzin pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy.

Wiersz 05. Niepełnozatrudnieni

Są to pracownicy, którzy, zgodnie z umową o pracę, pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy.

Wiersze 04, 06.

Należy wykazać pracowników, z którymi zawarto umowy okresowe, w tym:

- w celu zastępstwa pracownika w czasie jego usprawiedliwionej nieobecności w pracy,
- w celu wykonywania pracy o charakterze dorywczym lub sezonowym albo zadań realizowanych,
- na okres próbny.

Wiersz 07. Właściciele i współwłaściciele

Są to osoby wykonujące pracę na własny rachunek, tj. prowadzące działalność gospodarczą. W wierszu tym należy uwzględnić również członków rodziny pomagających w prowadzeniu rodzinnej działalności.

Wiersz 08.

Należy wykazać osoby, z którymi zawarto umowy o pracę nakładczą, niezależnie od tego, czy podjęły one pracę w okresie sprawozdawczym, czy nie podjęły z powodu:

- zwolnienia lekarskiego,
- urlopu wypoczynkowego,
- urlopu macierzyńskiego,

- przejściowego braku surowca,
- sezonowych prac polowych lub
- innych uzasadnionych przyczyn.

Wiersz 09. Agenci

Są to osoby, z którymi jednostka sprawozdawcza zawarła umowę agencyjną, umowę na warunkach zlecenia o prowadzeniu placówek handlowych, usługowych lub o wykonywaniu zleconych czynności oraz pomagający członkowie ich rodzin i osoby zatrudnione przez agentów. Do agentów nie zalicza się osób, które prowadzą własną działalność gospodarczą.

Wiersz 10.

Wykazują swoich członków rolnicze spółdzielnie produkcyjne oraz powstałe na ich bazie spółdzielnie o innym profilu produkcyjnym, w odniesieniu do których funkcjonuje prawo spółdzielcze, a także spółdzielnie kółek rolniczych.

Wierszu 11.

Jednostka wykazuje pracowników zgodnie z ewidencją, tj. niezależnie od nieobecności w pracy w danym dniu (z powodu np. urlopu, zwolnienia lekarskiego, delegacji służbowej). Należy tu podać liczbę osób, dla których **praca nocna** wynika z obowiązującego rozkładu czasu pracy w zakładzie, a nie jest świadczona incydentalnie (zastępstwo).

Wiersz 12.

Należy wykazać osoby, w stosunku do których orzeczono niepełnosprawność na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.).

Wiersz 13.

Należy wykazać cudzoziemców wykonujących pracę w Polsce, tj. zgodnie z przepisami zawartymi w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Wiersz 14.

Należy wykazać osoby, które będąc pracownikami, jednocześnie pobierają świadczenia emerytalne lub rentowe. Nie wykazujemy osób, które zawiesiły emeryturę.

Wiersz 15.

Należy wykazać pracowników zatrudnionych w formie telepracy, tzn. wykonujących pracę poza zakładem pracy, z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej i przekazujących pracodawcy wyniki pracy również za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej.

Wiersze 18, 19, 20, 21.

Dotyczą liczby osób, a nie liczby zawartych umów. Jeśli w okresie od 1I do 31XII zostało zawartych kilka umów zleceń lub umów o dzieło z tą samą osobą, osoby te wykazywane są tylko raz.

Dział 5. Przyjęcia do pracy i zwolnienia z pracy pracowników pełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy

W danych dotyczących ruchu zatrudnionych nie należy ujmować tzw. ruchu wewnętrznego pracowników. Przyjęcia (zwolnienia) do pracy dotyczą wszystkich pracowników pełnozatrudnionych, z którymi w okresie sprawozdawczym zostały zawarte (rozwiązane) umowy o pracę.

Pracownicy powracający do pracy z urlopów wychowawczych bądź bezpłatnych trwających powyżej 3 miesięcy są traktowani w rozliczeniu bilansowym ruchu zatrudnionych jako przyjęci do pracy. W podobny sposób traktowane są pozostałe osoby powracające do pracy po okresie nieobecności w

wyniku zawieszenia renty i emerytury, osoby skreślone przejściowo z ewidencji czyli osoby powracające ze świadczeń rehabilitacyjnych, po odbyciu kary pozbawienia wolności (powyżej 3 miesięcy).

Wiersz 03.

Powinny być uwzględnione wszystkie osoby, dla których praca w jednostce sprawozdawczej jest pierwszą pracą zawodową.

Za absolwentów podejmujących pracę po raz pierwszy (wiersze od 04 do 07) należy uznać osoby, które uzyskały świadectwo ukończenia szkoły, a praca w jednostce sprawozdawczej jest ich pierwszą pracą zawodową podjętą w okresie 12 miesięcy od ukończenia nauki, a także te osoby, które po ukończeniu w jednostce sprawozdawczej nauki zawodu otrzymały zaświadczenie o odbytej nauce.

Dział 6. Pracujący w miastach i gminach w głównym miejscu pracy według faktycznego miejsca pracy - stan w dniu 31 XII

Dane w wierszu „Ogółem” powinny być zgodne z danymi w dziale 4 wiersz 02 oraz z sumą wierszy od wiersza 02 do n wierszy, wypełnionych poniżej wiersza „Ogółem”.

W dziale 6 należy wykazać osoby według faktycznego miejsca pracy, pracujące w poszczególnych miastach (dzielnicach, delegaturach) oraz gminach niezależnie od tego, w jakim województwie zlokalizowany jest pracodawca (jednostka zatrudniająca). Dane należy porównać z danymi wykazanymi w roku ubiegłym. W przypadku prowadzenia różnorodnej działalności należy również podzielić ją według poszczególnych jej rodzajów, np. na związaną z wytwarzaniem wyrobów, świadczeniem usług budowlanych, transportowych, handlowych i innych.

Nie należy wydzielać działalności ściśle związanych z funkcjonowaniem jednostki, np. księgowość, sprzętanie.

Załącznik nr 1

Zakres składników wynagrodzeń w gospodarce narodowej obowiązujący od 1 stycznia 2000 r.

(zaktualizowany w 2003 r. i 2005 r.)

I. Wynagrodzenia

1. Wynagrodzenia obejmują wypłaty pieniężne, wypłacane pracownikom lub innym osobom fizycznym, stanowiące wydatki ponoszone przez pracodawców na opłacenie wykonywanej pracy (z wyjątkami, o których mowa w rozdziale VIII), niezależnie od źródeł ich finansowania (ze środków własnych lub refundowanych) oraz bez względu na podstawę stosunku pracy bądź innego stosunku prawnego lub czynności prawnej, na podstawie których jest świadczona praca lub pełniona służba.
2. Częściowe spełnienie wynagrodzenia w innej formie (w postaci papierów wartościowych oraz świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalentów) jest dopuszczalne tylko wówczas, gdy przewidują to ustawowe przepisy prawa pracy lub układ zbiorowy pracy.
3. Wynagrodzenia dzielą się na:
 - wynagrodzenia osobowe,
 - wynagrodzenia bezosobowe (z wyjątkiem honorariów),
 - honoraria (wynagrodzenia z tytułu korzystania lub rozporządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi),
 - wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne,
 - dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
 - wypłaty z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej.

II. Wynagrodzenia osobowe

1. Wynagrodzeniami osobowymi są wynagrodzenia i inne świadczenia z tytułu pracy, wypłacane lub wydawane w naturze (odpowiednio przeliczone):
 - pracownikom - należne z tytułu stosunku pracy lub stosunku służbowego,
 - osobom wykonującym pracę nakładczą - należne z tytułu umowy o pracę nakładczą,
 - młodocianym z tytułu umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego i osobom pełnoletnim, które kończą naukę zawodu na warunkach określonych dla młodocianych.
2. Wynagrodzenia osobowe obejmują w szczególności:
 - wynagrodzenia zasadnicze w formie czasowej, akordowej, prowizyjnej i innej,
 - dodatki za staż pracy oraz inne dodatki (dodatkowe wynagrodzenia) za szczególne właściwości pracy, szczególne kwalifikacje lub warunki pracy,
 - premie i nagrody regulaminowe i uznaniowe,
 - dodatki za pracę w godzinach nadliczbowych,
 - wynagrodzenia dodatkowe za prace wykonywane w ramach obowiązującego wymiaru czasu pracy, lecz niewynikające z zakresu czynności,
 - wynagrodzenia za czynności przewidziane do wykonania poza normalnymi godzinami pracy w zakładzie lub w innym miejscu wyznaczonym przez pracodawcę (np. dyżury, pełnienie pogotowia domowego),
 - wyrównanie do wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego na podstawie przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę,
 - wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy, wypłacane ze środków pracodawców (wynagrodzenia za urlopy wypoczynkowe i dla poratowania zdrowia, za czas niezdolności do pracy wskutek choroby, za czas przestoju niezawinionego przez pracownika i in.),
 - nagrody jubileuszowe, odprawy rentowe i emerytalne, ekwiwalenty pieniężne za niewykorzystany urlop wypoczynkowy i inne,
 - uposażenia posłów i senatorów wraz z uposażeniem dodatkowym, odprawy emerytalne, rentowe i parlamentarne posłów i senatorów, odprawy pracowników biur klubów, kół poselskich i senatorskich oraz zespołów parlamentarnych w związku z zakończeniem kadencji Sejmu i Senatu, a także odprawy dla pracowników samorządowych zatrudnionych na podstawie wyboru, z którymi został rozwiązany stosunek pracy w związku z upływem kadencji,
 - świadczenia o charakterze deputatowym (wartość świadczeń w części nieopłaconej przez pracownika) lub ich ekwiwalenty pieniężne (np. deputaty węglowe, energetyczne, środków spożywczych), a także ekwiwalenty za umundurowanie jeśli obowiązek jego noszenia wynika z obowiązujących ustaw,
 - świadczenia odszkodowawcze (w związku ze skróceniem okresu wypowiedzenia), dodatek wyrównawczy wypłacany pracownikom, których wynagrodzenie uległo obniżeniu wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej.
3. Do wynagrodzeń osobowych nie zalicza się wynagrodzeń z tytułu rozporządzania przez pracowników prawami autorskimi do utworów stworzonych w ramach stosunku pracy.

III. Wynagrodzenia bezosobowe

Wynagrodzenia bezosobowe, z wyjątkiem honorariów, o których mowa w rozdziale IV, obejmują głównie:

- wynagrodzenia wypłacane na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło,
- wynagrodzenia wypłacane na podstawie odrębnych przepisów osobom, które wykonują określone czynności na polecenie właściwych organów, np. biegłym w postępowaniu dochodzeniowym, sądowym i administracyjnym, wynagrodzenia za czynności arbitrów,

- wynagrodzenia wypłacane osobom fizycznym za udział w komisjach, radach nadzorczych, zarządach spółek, jury w konkursach, radach naukowych i naukowo-technicznych, niezależnie od sposobu ich powoływania,
- dodatkowe wynagrodzenia radców prawnych z tytułu zastępstwa w postępowaniu sądowym wypłacane na podstawie umowy cywilnoprawnej,
- wynagrodzenia przysługujące członkom komisji wojewódzkiej do spraw służby zastępczej i członkom komisji do spraw służby zastępczej za udział w pracach tych komisji,
- wynagrodzenia dla pozaetatowych członków samorządowych kolegiów odwoławczych za udział w posiedzeniach oraz wynagrodzenia ryczałtowe dla pozaetatowych członków kolegiów regionalnych izb obrachunkowych.

IV. Honoraria

1. Honoraria (wynagrodzenia z tytułu korzystania lub rozporządzania prawami autorskimi lub pokrewnymi) obejmują w szczególności:
 - wynagrodzenie przekazywane autorowi lub artyście wykonawcy z tytułu korzystania z utworu lub artystycznego wykonywania przez podmioty wypłacające wynagrodzenie, jeżeli utwór lub artystyczne wykonanie zostały stworzone przez pracowników na podstawie umowy o pracę lub przez osoby fizyczne na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło,
 - wynagrodzenia (tantiemy) wypłacane twórcom lub artystom wykonawcom przez organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi,
 - wynagrodzenia za opracowania naukowe i badawczo-rozwojowe wykonywane przez pracowników jednostek naukowych i jednostek badawczo-rozwojowych, stanowiące wykładnik działalności twórczej.
2. Honoraria obejmują także:
 - wynagrodzenia i tantiemy wypłacane twórcom przez stowarzyszenia twórców,
 - wynagrodzenia za opracowania naukowo-badawcze i rozwojowe wykonywane przez pracowników placówek naukowych i szkół wyższych poza obowiązującym ich czasem pracy lub poza obowiązującym wymiarem zajęć - wyłącznie w zakresie prac twórczych.

V. Wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne

Wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne obejmują wynagrodzenia osób fizycznych należne za zleczone czynności wykonywane na podstawie umowy agencyjnej, opłacane od dokonywanych transakcji kupna lub sprzedaży oraz wykonywanych usług według określonej wysokości stawki prowizyjnej.

VI. Dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej

Dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej obejmują wypłaty z wyodrębnionych na ten cel środków na wynagrodzenia, tworzonych na podstawie odrębnych przepisów.

VII. Wypłaty z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej

Wypłaty z tytułu udziału w zysku obejmują wypłaty dla pracowników z funduszu nagród, tworzonego na podstawie odrębnych przepisów w przedsiębiorstwach państwowych i innych jednostkach z zysku po opodatkowaniu. Wypłaty z tytułu udziału w nadwyżce bilansowej obejmują premie i nagrody dla członków spółdzielni będących pracownikami i pracowników spółdzielni, a w spółdzielniach pracy – także wypłaty dla członków z tytułu wkładu pracy.

VIII. Wyłączenia

Do wynagrodzeń nie zalicza się:

1. świadczeń z tytułu ubezpieczenia społecznego finansowanych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ze środków budżetu państwa (zasiłki: chorobowe, opiekuńcze i macierzyńskie oraz świadczenia rodzinne),
2. świadczeń finansowanych ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i świadczeń urlopowych,
3. wartości świadczeń rzeczowych, wynikających z przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy (w tym profilaktycznych posiłków i napojów) oraz dopuszczalnych ekwiwalentów pieniężnych za te świadczenia, a także ekwiwalentów za pranie odzieży roboczej wykonywane przez pracowników i ekwiwalentów pieniężnych za używanie własnej odzieży i obuwia roboczego,
4. ekwiwalentów pieniężnych za użyte przy wykonywaniu pracy narzędzia, materiały lub sprzęt, stanowiące własność wykonawcy,
5. wypłat należności z tytułu podróży służbowych,
6. świadczeń przysługujących pracownikom przeniesionym do pracy w innej miejscowości, a także należności z tytułu wyrównania wydatków ponoszonych przez pracownika w związku z wykonywaniem pracy poza stałym miejscem pracy lub poza stałym miejscem zamieszkania (m.in. dodatków i ryczałtów za rozłąkę, strawnego, dodatków dewizowych wypłacanych w rybołówstwie morskim oraz marynarzom, dodatków godzinowych wypłacanych na kolei pracownikom drużyn lokomotywowych i konduktorskich, diet godzinowych pracowników poczt ruchomych, zwrotu kosztów przejazdów sędziów i prokuratorów z miejsca zamieszkania do siedziby sądu lub prokuratury, kosztów wynajmu mieszkania),
7. jednorazowych pożyczek na zagospodarowanie,
8. zasiłków na zagospodarowanie oraz zasiłków osiedleniowych,
9. ryczałtów pieniężnych za używanie do celów służbowych samochodów lub innych środków lokomocji niebędących własnością pracodawcy,
10. wartości środków wydawanych do spożycia pracownikom wyłącznie w czasie wykonywania pracy, bez prawa do ekwiwalentu z tego tytułu (m.in. w zakładach gastronomicznych, placówkach wyżywienia przyzakładowego, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, zakładach dla nieletnich, służbie zdrowia, w domach pomocy społecznej, domach wczasowych, marynarzom i rybakom oraz dodatków kalorycznych wypłacanych na podstawie odrębnych przepisów),
11. wartości zakwaterowania oraz wyżywienia świadczonego bezpłatnie lub częściowo odpłatnie na kursach i szkoleniach,
12. wartości umundurowania jeśli obowiązek jego noszenia wynika z obowiązujących ustaw,
13. wypłat dokonywanych na rzecz twórców wynalazków, projektów racjonalizatorskich i wzorów użytkowych oraz nagród związanych z tymi projektami, a także nagród za osiągnięcie wymiernych efektów ekonomicznych wdrażania nowych rozwiązań technicznych i organizacyjnych, będących wynikami prac badawczych,
14. wypłat należności za przeniesienie na podstawie umowy sprzedaży majątkowego prawa autorskiego,
15. opłat licencyjnych lub innych należności za przeniesienie prawa lub ustanowienie prawa korzystania z niepracowniczego wynalazku lub wzoru użytkowego na rzecz jednostki gospodarki narodowej,
16. nagród o charakterze szczególnym, zwłaszcza nagród resortowych, nagród konkursowych, nagród za szczególne osiągnięcia w zakresie prac badawczych oraz zastosowania ich wyników w praktyce, nagród Prezesa Rady Ministrów za wyróżniające się rozprawy doktorskie i habilitacyjne oraz za działalność naukową, nagród za ratownictwo morskie, nagród za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania i ochrony kultury,
17. określonych ustawowo odpraw pieniężnych, odszkodowań, rekompensat lub innych świadczeń z powodu ogłoszenia upadłości lub likwidacji pracodawcy, albo restrukturyzacji zatrudnienia z przyczyn niedotyczących pracowników,

18. odszkodowań przysługujących od pracodawcy za przedmioty utracone lub uszkodzone wskutek wypadku przy pracy,
 19. zasądzonych i dobrowolnie wypłaconych odszkodowań w sprawach o roszczenia ze stosunku pracy,
 20. prowizji od zysku przedsiębiorstwa państwowego,
 21. dywidend wypłacanych akcjonariuszom,
 22. diet wypłacanych posłom, senatorom, radnym, członkom Rady Służby Cywilnej, Rady Statystyki i innym,
 23. wypłat dla członków spółdzielni produkcyjnych oraz ich domowników, stanowiących element dochodu podzielnego spółdzielni,
 24. wypłat z nadwyżki bilansowej stanowiących oprocentowanie udziałów członkowskich w spółdzielniach oraz wypłat dokonywanych członkom spółdzielni niebędącym pracownikami,
 25. wartości polis ubezpieczeniowych na życie oraz składek podstawowych w ramach pracowniczego programu emerytalnego (III filar) wykupionych pracownikom przez pracodawcę,
 26. stypendiów, w tym dla sportowców oraz dopłat do czesnego dla czynnych nauczycieli studiujących na studiach niestacjonarnych,
 27. nauczycielskich dodatków mieszkaniowych dla nauczycieli zatrudnionych na terenie wiejskim oraz w miastach liczących do 5000 mieszkańców,
 28. wypłat przeznaczonych na pomoc zdrowotną dla nauczycieli,
 29. świadczeń przysługujących mianowanym urzędnikom państwowym w razie rozwiązania stosunku pracy, w przypadku reorganizacji urzędu lub jego likwidacji oraz świadczeń przysługujących urzędnikom służby cywilnej w razie rozwiązania stosunku pracy, w przypadku likwidacji urzędu,
 30. nagród i zapomóg oraz innych należności wypłacanych żołnierzom niezawodowym i funkcjonariuszom w służbie kandydackiej,
 31. ustawowych należności dla żołnierzy i funkcjonariuszy, takich jak: równoważniki za brak kwatery, równoważniki remontowe, pomoc mieszkaniowa, gratyfikacje urlopowe oraz należności za przejazd na urlop,
 32. świadczeń pieniężnych wypłacanych przez okres roku zwolnionym ze służby żołnierzom i funkcjonariuszom,
 33. rekompensat dla ławników niepozostających w stosunku pracy za czas wykonywania czynności w sądzie,
 34. ryczałtów wypłacanych kuratorom społecznym,
 35. wsparcia finansowego dla mieszkańców domów pomocy społecznej nieposiadających własnego dochodu,
 36. kieszonkowego otrzymywanego przez uczestnika warsztatu terapii zajęciowej,
 37. odpraw pośmiertnych,
 38. odszkodowań wynikających z umowy o zakazie konkurencji,
- środków otrzymywanych w zakładach pracy chronionej i zakładach aktywności zawodowej na rehabilitację zawodową, społeczną oraz leczniczą osób niepełnosprawnych, na podstawie odrębnych przepisów, ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych albo zakładowego funduszu aktywności, z wyłączeniem wynagrodzeń finansowanych ze środków tych funduszy.